

Fekete felhő, tea-fű

Lezsák Sándor kötetéről

Lezsák Sándor második verseskötetét olvasva, egyik verse borzongatóan elevenen él tovább bennem, a *Szinopszis*. Lidérces éjszakákon megjelenik a Herceg a költő otthonában, vészjósló tekintettel végigpásztázza a szobát, számba veszi a magánélet tárgyait, aztán az alvó család szomszedságában kutyához ülnek. A Herceg csal, mégis a költő nyer. „KI VOLT A MESTERE, kérdi a Herceg / minden este, s indul az ajtó felé. Apám. / AZT MAJD NEM KIVÉGEZTÜK. Igen, mondom. Túlélte. / Tiltott szerencsejáték.” Aztán ennek párverséből, a *Szinopszis*, 2-ből is tudhatjuk, hogy betolakodó vendége maga a gonosz, aki után még sokáig szűkülnek félelmükben a kutyák, akivel nap mint nap vívja életre menő csatáját, s akinek — a költő morális erejével szemben — fizikai hatalma van. A költő nem fél, de benne van a félelem, a rettenet, a borzalom, mi történhet akkor, ha egyszer mégis elvesztené a partit.

Azt írja, hogy „elfáradt bennem a vers”, hogy émelelti a képes beszéd, és azt írja, mindjárt a kötet beköszöntő versében, hogy szeretne elköltözni oda, hol „nem korhadnak a fák; az arcok, a gondolatok, / megértenék minden mozdulatot, (...) a beszélgetés nem akadna el a kimondhatóság homoksivatagján”, hogy szeretne csak a legegyszerűbben, értelmes, dolgos nyugalomban élni, dolgozni. Szép vers, és elhiszem az elvágyódását, és a kötet meggyőz, hogy feszült figyelemű jelenléte muszáj herkulusság. Adyra utaltam, de pontosítani kell. Az *Intés az őrzőkhöz* Ady Endréje van igen erőteljesen jelen a kötetben. Nem áthallásként, reminiscenciaként, hanem az őrző, vigyázó, strázsát álló sors váltó égetően szükségessé.

Lezsák Sándor első verseskötetének a címe is tartalmazta mindazt sűrítetten, ami az intésre kötelez: *Békebeli Éjszaka*. Második kötetében, a *Fekete felhő, tea-fűben* még inkább fölerősödik. A tompult, zsibbadt éjszakában, amikor minden ellomposodik, mállik, pusztul, elherdálódik, a magá-

nyos virrasztó, az írástudó éber és jegyez. De a virrasztás emlékeztethet Dsida Jenő versére is, a *Nagycsütörtök*-re, ha már mindenáron hasonlítani akarok: a tanítványok alszanak, pedig a borzalom villanásnyi idő múltán be fog következni. Le-

ben (A Csiki Nevtelen jegyzései, Séta a Grand Trianonban, Éjszaka a Vároteremben, Társai elmentek Megváltót nézni) a riadt összerándulások a végveszélyt érzik, jelzik. Nem a katasztrófa apologetájaként, hanem olyasféle érzékenységgel, ahogy például egy özön átfut a vihar riadalma, noha fogható jele alig van. Nem tudja pontosan, mi fog történni, de pontosan érzékeli, hogy bekövetkezik valami rettenetes. Éjszaka van, de olyan éjszaka, amire nem jön hajnal, legalábbis nem a megváltást hozó hajnal. Átcikázik rajta a riadalom, a félelem, a féltés, mert a *tehetetlen* zsibbadás az élet egészét áthatja, s jól tudja, hogy ilyenkor egyéni üdvözülés sem lehetséges, nem lehet visszahúzódni a privát szférába, mert ennek fészke is megbolydítva.

Lezsák Sándor költészetének elég pontosan körülhatárolható szociológiai alapja, háttere, tartalma van. A magyarság veszélyeztetettsége, a nemzeti történelem, a kortárs társadalmi valóság, ha úgy tetszik, még a politikum is. Ezzel azonban nem mondtunk többet, mint hogy vallja, a szociológiai tartam is alapvetően meghatározza az egyéni és a közösségi létet. Az már erkölcs dolga, hogy figyelme, felelősségérzete mire irányul, meddig terjed.

Az utóbbi években eléggé elterjedt egy olyan vélemény, hogy a magyar irodalom hagyományosan legerősebb ága, a történelemben, népben, nemzetben gondolkodó halódik, az esztétikailag érvényes művek nem ennek jegyében születnek. A kijelentést Lezsák Sándor újabb kötet is cáfolja. Verseinek a megszenvedett személyesség a hite, képekben, nyelvben gondolkodik, és igen erőteljes költészetet teremtet. (Magvető)

Pécsi Györgyi